PRILOGA 1 – Pripombe na predlog sprememb in dopolnitev Uredbe o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje

1. Splošna pripomba

Predlog večinoma zvišuje pragove za predhodni postopek (PP) in presojo vplivov na okolje (PVO), gradivo pa ne prikaže številčno, koliko posegov bi izpadlo iz postopkov. Če je v PP odločeno, da PVO ni potrebna, to ne dokazuje, da PP ni bil potreben. Ta odločitev je rezultat strokovne preveritve posega in lokacije. Direktiva 2011/92/EU (Priloga III) poleg velikosti posega zahteva tudi upoštevanje lokacije.

Predlagamo, da se naj pred sprejetjem uredbe objavijo podatki za leta 2021–2025: število PP in PVO po vrstah posegov, izidi PP, primerjava starih in novih pragov ter okoljske okoliščine posegov, ki bi izpadli.

V Prilogo 1 naj se dodajo nižji pragovi za posege v bližini stanovanj in občutljivih stavb (šole, vrtci, zdravstvene ustanove) ter na vodovarstvenih, zavarovanih, Natura 2000 in dediščinskih območjih.

Uredba naj zahteva upoštevanje kumulativnih vplivov, da se posegi ne delijo na manjše dele pod pragom.

2. A.II.1 – Vodnogospodarski projekti za kmetijstvo (PVO)

Veljavna ureditev	Predlagana ureditev
PVO: projekt 100 ha ali več oziroma akumulacija najmanj 10 milijonov m^3.	PVO: splošni površinski prag 100 ha; za določene vodovarčne tehnike 300 ha; akumulacija najmanj 100 milijonov m^3.

Posebni višji prag je namenjen namakalnim oziroma oroševalnim projektom z varčnimi tehnologijami.

Strokovna pripomba. Varčna tehnologija ne odpravlja nujno vplivov odvzema vode na količinsko stanje voda, ekološko sprejemljive pretoke in kumulativne obremenitve. Pri večjih sistemih je pomembna tudi faznost izgradnje. Ločeno je treba obrazložiti zvišanje praga prostornine akumulacij.

Predlog IZS. Predložiti hidrološko in okoljsko analizo, ki upošteva vodne bilance, sezonske razmere, podnebne spremembe, kumulativne vplive in faznost; ponovno preveriti utemeljenost 300 ha ter 100 milijonov m^3.

3. A.II.2 – Namakalni sistemi (PP)

Veljavna ureditev	Predlagana ureditev
PP: projekt 50 ha ali več.	PP: splošni prag 50 ha; pri določenih vodovarčnih tehnikah 150 ha.

Za določene tehnologije se uvaja poseben višji površinski prag.

Strokovna pripomba. Pri projektih med 50 in 150 ha lahko še vedno nastanejo pomembni vplivi zaradi lege posega, razpoložljivosti vodnih virov in kumulativnih odvzemov.

Predlog IZS. Preveriti okoljsko utemeljenost trikratnega zvišanja in možnost dodatnega merila, povezanega s količino ter sezonskostjo odvzema vode.

4. E.I.11 – Kanalizacijski sistemi (PP)

Veljavna ureditev	Predlagana ureditev
PP: skupna dolžina vodov 15.000 m ali več oziroma 2.000 m ali več na območjih s posebnim statusom.	Postavka E.I.11 se črta.

Predlog črta samostojno postavko za zbiranje in odvajanje odpadnih voda.

Strokovna pripomba. Sama dolžina ni popolno merilo vplivov, vendar je lahko skupaj z lego posega pomemben pokazatelj obsega posegov v tla, vodotoke in občutljiva območja.

Obrazložitev (K 1. členu) utemeljuje črtanje s tem, da so vplivi kanalizacije odvisni od konkretnih posegov v prostor in od občutljivosti območja, zato sama skupna dolžina vodov ne omogoča ustreznega razlikovanja. Veljavna točka E.I.11 pa merilo občutljivosti območja že vsebuje (strožji prag 2.000 m na območjih s posebnim statusom). Predlog torej ne odpravlja pomanjkljivega merila, temveč odstranjuje prav tisto, kar obrazložitev sama šteje za bistveno; po črtanju na teh območjih ne bi bilo več nobenega preverjanja, ne glede na dolžino vodov.

Predlog IZS. Predložiti analizo dosedanjih PP, pojasniti druga varovala in preveriti ohranitev posebnega merila za okoljsko občutljiva območja. Skupna dolžina 15.000 m se lahko črta, mora pa ostati preveritev za območja s posebnim statusom. Ob tem predlagamo, da se definicija "območja s posebnim statusom" smiselno prilagodi. Ohrani naj se območja varstva voda (vodovarstvena, poplavna, kopalna), odstranijo pa se lahko erozijska in plazljiva, sploh glede na javno dostopne podatke, ki so v merilu 1:25:000 in neustrezni za tovrstno presojo. Pretehta se naj tudi smiselnost vključevanja kulturnovarstvenih in naravovarstvenih območij.

Točke E.I.11 ne črtati v celoti, temveč ohraniti prag za (ustrezno prilagojena) območja s posebnim statusom.

5. G.I.4 in G.I.5 – Parkirišča in parkirne hiše

Veljavna ureditev	Predlagana ureditev
Postavke so v dosedanji ureditvi umeščene drugače in niso neposredno enakovredno razvrščene.	PP: samostojna javno dostopna parkirišča od 1 ha; parkirne hiše od 500 parkirnih mest.

Predlog določa ločeni postavki za samostojna javna parkirišča in parkirne hiše.

Strokovna pripomba. Parkirišča osebnih in tovornih vozil imajo lahko bistveno različne vplive glede hrupa, obratovanja hladilnih agregatov, emisij ter nočnega prometa.

Predlog IZS. Preveriti samostojno merilo za parkirišča tovornih vozil in upoštevati vrsto vozil, prometne obremenitve, obratovalni čas in občutljivost lokacije. Upoštevati bi bilo potrebno, da parkirišča za tovorna vozila v splošnem povzročajo večje vplive na okolje, kot parkirišča za osebna vozila; zato je težko razumeti, da so se v PVO uredbo že vključena parkirišča za tovorna vozila iz predloga sprememb PVO uredbe izvzela.

6. G.II.1 in G.II.1.1 – Gradnja stavb

Veljavna ureditev	Predlagana ureditev
PVO: BTP nad 30.000 m² ali predpisana višina oziroma globina; PP: BTP nad 10.000 m² ali predpisana višina oziroma globina.	PVO: več kot 150.000 m² bruto tlorisne IN več kot 150.000 m² bruto etažne površine; PP: več kot 37.500 m² pri obeh merilih.

Predlog bistveno zvišuje površinska praga in spreminja pogoje njihove uporabe.

Strokovna pripomba. Novi površinski prag PVO je petkratnik prejšnjega, prag PP pa 3,75-kratnik. Posebej je treba razjasniti hkratno izpolnitev dveh površinskih meril, uporabo veznika »in« in opustitev dosedanjih višinskih oziroma globinskih meril. Pomembni vplivi lahko nastanejo že pri manjših posegih.

Predlog IZS. Z analizo izdanih PP in PVO preveriti projekte med 10.000 in 37.500 m² ter med 30.000 in 150.000 m²; natančno opredeliti površinska merila in preveriti nadaljnjo uporabo alternativnih meril.

Upoštevati je potrebno, da se v predhodnem postopku praviloma določijo številni ukrepi, ki preprečujejo prekomerne vplive na okolje in so pogosto prav ti ukrepi razlog, da izvedba PVO ni potrebna. Pri gradnji stavb so to predvsem ukrepi za varstvo pred prekomernim hrupom gradbišča in prekomernim prašenjem, ukrepi za ustrezno ravnanje z gradbenimi odpadki, zlasti z zemeljskim izkopom in ruševinami, ukrepi za preprečevanje prekomernih vibracij, ukrepi za varstvo narave in gozda, ukrepi za zmanjšanje vplivov na podzemne in površinske vode ter ukrepi za varstvo pred poplavami. Ti ukrepi so za nosilca posega zavezujoči in jih je treba upoštevati v nadaljnjih postopkih, zlasti pri izdaji gradbenega dovoljenja in pri samo gradnji. Če posegi zaradi dviga pragov ne bi bili več predmet predhodnega postopka, bi se izgubila možnost, da se takšni ukrepi določijo na podlagi strokovne presoje konkretnega posega in lokacije, kar bi lahko vodilo v večje obremenitve okolja in prebivalcev v okolici gradbišč." Podobno je pri postopkih presoje vplivov na okolje, le-da je tam dokazovanje nebistvenih vplivov na okolje še bolj poglobljeno.

Primerjava z avstrijsko ureditvijo. Prag 150.000 m² se številčno ujema s pragom avstrijskega zakona UVP-G 2000 (Priloga 1, Z 18 lit. b), po katerem je bila PVO obvezna za »Städtebauvorhaben« z najmanj 15 ha obsega zemljišča in več kot 150.000 m² bruto etažne površine; prag 37.500 m² je natanko četrtina te vrednosti. Izvor števil v obrazložitvi ni naveden (točka 3.1 »Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih« je prazna). Avstrijski prag je veljal za celovite večnamenske urbane razvojne projekte, vključno s komunalno opremo, in je bil vpet v posebna pravila o kumulaciji in členjenju projektov ter v obsežno sodno prakso (VwGH, VfGH). Predlagana slovenska določba pa se nanaša na posamezno stavbo. Posamezne stavbe s takšno površino so v Sloveniji izjemno redke, zato bi prag v praksi izključil skoraj vse stavbe, ne da bi bil zavarovan z drugimi merili.

Sodba Sodišča EU C-575/21. Sodišče EU je s sodbo z dne 25. 5. 2023 v zadevi C-575/21 (WertInvest Hotelbetriebs) odločilo, da je prav ta avstrijska ureditev (15 ha in 150.000 m²) v nasprotju z Direktivo 2011/92/EU. Država članica mora pri določanju pragov upoštevati tudi lokacijo projektov, npr. z različnimi pragovi glede na vrsto in lokacijo, pragovi pa ne smejo biti tako visoki, da bi bili vsi ali skoraj vsi projekti določene vrste vnaprej izvzeti iz presoje. Avstrija je to ureditev z novelo UVP-G (BGBl. I Nr. 26/2023) že spremenila. Predlog torej povzema vrednost, ki je bila na ravni EU spoznana za neskladno, in to brez pogoja glede obsega zemljišča in brez meril lokacije.

7. Povezava s predpisi o hrupu gradbišč

Možen je posredni učinek višjih pragov na uporabo posebnih določb o hrupu gradbišč.

Strokovna pripomba. Pri normativni povezavi med opredelitvijo vira hrupa in obveznostjo PVO lahko višji pragovi vplivajo na obseg obravnavanih gradbišč. Za dokončno presojo je potrebna preveritev konkretnih določb predpisov o hrupu.

Predlog IZS. Pripraviti pravno in strokovno analizo povezanosti predpisov ter pojasniti, kako bo zagotovljeno obvladovanje hrupa pri večjih gradbiščih pod novimi pragovi.

8. Spremljanje učinkov sprememb

Predlog ne vsebuje posebnega mehanizma naknadnega vrednotenja zvišanih pragov.

Strokovna pripomba. Zmanjšanje števila postopkov samo po sebi ne izkazuje ohranitve ravni preventivnega varstva okolja.

Predlog IZS. Po dveh letih pripraviti poročilo o številu postopkov, vrstah posegov, ki niso več zajeti, ugotovljenih okoljskih vprašanjih in potrebah po prilagoditvi pragov.

9. Skladnost z Direktivo 2011/92/EU in presoja posledic

V obrazložitvi je navedeno, da predlog ni predmet usklajevanja s pravnim redom EU, presoja posledic pa naj bi bila opravljena ob sprejemanju zakona.
Strokovna pripomba. Uredba prenaša Direktivo 2011/92/EU, spremenjeno z Direktivo 2014/52/EU, katere Priloga III zahteva upoštevanje značilnosti projekta, lokacije in kumulativnih učinkov. Sodišče EU je večkrat poudarilo, da nacionalni pragovi ne smejo izključiti projektov, ki bi lahko imeli pomembne vplive na okolje (npr. C-72/95 Kraaijeveld, C-392/96 Komisija proti Irski, C-575/21 WertInvest). Sprememba pragov je zato neposredno povezana s pravom EU. Presoja posledic, opravljena ob sprejemanju ZVO, ne more nadomestiti presoje posledic konkretnih sprememb pragov. Analize ministrstva, na katere se obrazložitev sklicuje, niso priložene in so za javnost nepreverljive.